

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de lege privind plățile și taxele de mediu

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de lege privind plățile și taxele de mediu este elaborat de către Ministerul Mediului.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul de lege este elaborat și promovat în temeiul îndeplinirii angajamentelor ce reies din Agenda de reforme aferentă Planului de creștere a Republicii Moldova pentru anii 2025-2027 (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 260/2025), Pilonul 5. Tranziția verde și capital natural, Măsura nr. 4. Instituirea unui sistem actualizat de plăți pentru poluarea mediului și taxe pentru utilizarea resurselor naturale.

Totodată, necesitatea aprobării proiectului de lege rezidă din Programul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025, Clusterul 4, Capitolul 27. Mediu și Schimbări Climatice, acțiunea nr. 168.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Plățile pentru poluare pentru emisiile și deversările de poluanți în mediu și depozitarea deșeurilor (expuse în anexele 2, 5, 6 și 7 din Legea nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului) au fost stabilite încă în anul 1998, nefiind ulterior racordate la rata inflației și sunt nesemnificative și mici în comparație cu cheltuielile necesare pentru repararea prejudiciului adus mediului și realizarea unor măsuri de protecție a mediului în vederea eliminării consecințelor acestor poluări. Totodată, aceste plăți sunt stabilite diferențiat, pe principiu teritorial (municipii, raioane).

De asemenea, formula de calcul este învechită fiind stabilită încă în anul 1998 și nu corespunde realității. Această formulă include salariul minim încă din anul 1998 (adică 18 lei). Normativele de plată în anul 1998 au fost diferențiate teritorial, nivelul cel mai ridicat aplicându-se mun. Chișinău și mun. Bălți, ca zone cu cea mai mare densitate industrială. Astfel, pentru emisii de poluanți - normativul cel mai ridicat, aplicabil mun. Chișinău și mun. Bălți reprezenta 18 lei, iar pentru deversări de poluanți - 234 lei. Totodată, pentru fiecare poluant a fost stabilit un coeficient de agresivitate atât pentru emisii în aerul atmosferic, cât și pentru deversările cu ape uzate. Aceste normative reprezentau, la momentul adoptării legii, valori orientate spre un efect economic descurajant real față de costul emisiei sau deversării respective.

De menționat faptul că, normativele de plată din Legea nr. 1540/1998 au cunoscut o singură revizuire, în anul 2020, acestea fiind majorate cu 20%. Inflația cumulată în Republica Moldova în perioada 1998–2025, calculată pe baza ratelor medii anuale ale Indicele Prețului de Consum (IPC) publicate de Biroul Național de Statistică (BNS), depășește 1500% - factorul de multiplicare a prețurilor în această perioadă fiind de aproximativ 16 ori. Normativele aflate în vigoare în anul 2026 reprezintă doar aproximativ 7,5% din valoarea reală pe care ar trebui să o aibă pentru a exercita același efect de descurajare economică pe care l-au exercitat în anul 1998.

Analiza situației actuale arată că nivelul redus al plăților pentru poluare creează un cadru economic în care continuarea activităților poluante costă mai puțin decât reducerea acestora, fiind mai avantajos achitarea plăților nesemnificative și provocarea în continuare a daunelor asupra mediului, decât prevenirea poluării.

În prezent, Legea nr. 1540/1998 include un mecanism de scutire de la plata taxei pe ambalaje. Aceasta se aplică în funcție de raportul dintre cantitatea de deșeuri valorificate și

cantitatea de deșeuri care corespunde țintei de valorificare, înmulțit cu cota taxei pe ambalaje. Astfel, în cazul atingerii țăintelor de valorificare prin reciclare, producătorul beneficiază de scutire sau de reducerea corespunzătoare a taxei aplicabile pentru ambalajele din plastic, hârtie și carton, sticlă, lemn, metale (inclusiv aluminiu).

Aplicarea taxei pentru neatingerea țăintelor de valorificare a deșeurilor de ambalaje reprezintă un prim pas în direcția stabilirii unor mecanisme similare pentru alte categorii de produse ce cad sub incidența responsabilității extinse a producătorului (REP). Astfel, este necesară îmbunătățirea sistemului de taxare prin aplicarea taxei pentru neatingerea țăintelor de colectare/reciclare a deșeurilor și pentru alte produse supuse REP (baterii și acumulatori, echipamente electrice și electronice, uleiuri uzate, anvelope uzate). În acest context, apare necesitatea de revizuire a taxei pentru mărfurile care, în procesul utilizării cauzează poluarea mediului (anexa nr. 8 la Legea nr. 1540/1998), prin excluderea produselor ce cad sub incidența REP și pentru care se va aplica taxa pentru neatingerea țăintelor de colectare/reciclare a deșeurilor.

Măsura respectivă are drept scop încurajarea atingerii țăintelor de colectare/reciclare de către sistemele colective și individuale, precum și crearea unui cadru stimulatîv care să permită realizarea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii de colectare, valorificare și reciclare a deșeurilor.

Cu referire la taxa de carbon, Republica Moldova și-a asumat angajamente internaționale și naționale privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), în temeiul Convenției-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind Schimbările Climatice, Acordului de la Paris, precum și în contextul procesului de integrare europeană și al alinierii treptate la acquis-ul Uniunii Europene în domeniul climei și energiei. Totodată, prin documentele de politici naționale în domeniul schimbărilor climatice, Republica Moldova și-a stabilit obiective de decarbonizare a economiei și de tranziție către o dezvoltare cu emisii reduse de carbon.

În prezent, cadrul normativ național privind taxele pentru poluarea mediului nu include un mecanism economic dedicat emisiilor de dioxid de carbon (CO₂) și altor gaze cu efect de seră generate de sectoarele cu emisii ridicate, în special cele care corespund sectoarelor reglementate de sistemul Uniunii Europene de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS), precum sectorul energetic, industria prelucrătoare și alte activități industriale mari consumatoare de energie. Lipsa unui instrument fiscal bazat pe principiul „poluatorul plătește” reduce eficiența politicilor climatice și nu oferă semnale economice suficiente pentru stimularea investițiilor în tehnologii curate, eficiență energetică și reducerea emisiilor de GES.

Totodată, Republica Moldova dispune deja de cadrul normativ necesar pentru monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de gaze cu efect de seră (MRV), ceea ce constituie o premisă importantă pentru implementarea graduală a instrumentelor economice de stabilire a prețului carbonului. În acest context, introducerea etapizată a unei taxe de carbon pentru sectoarele ETS 1 va contribui la pregătirea treptată a operatorilor economici pentru viitoarea integrare în sistemul Uniunii Europene de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS), facilitând adaptarea mediului de afaceri la noile cerințe de reglementare și reducând riscul unor impacturi economice și financiare bruște asupra sectoarelor vizate.

Necesitatea introducerii taxei de carbon este determinată inclusiv de evoluțiile cadrului normativ european, în special de consolidarea sistemului EU ETS și implementarea Mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon, care va genera implicații economice directe pentru operatorii economici din Republica Moldova care exportă către piața Uniunii Europene. În lipsa unor mecanisme interne de stabilire a prețului carbonului, există riscul diminuării competitivității produselor moldovenești pe piața europeană, precum și creșterea vulnerabilității economiei naționale în procesul de tranziție verde.

Astfel, intervenția normativă este necesară pentru instituirea unei taxe de carbon aplicabile sectoarelor ETS 1, în vederea creării unui cadru predictibil și gradual de stabilire a prețului carbonului, consolidării politicilor de reducere a emisiilor și facilitării alinierii la cerințele Uniunii Europene în domeniul climei.

Prin urmare, perfecționarea sistemului plăților și taxelor de mediu necesită a fi orientată mai mult spre stimularea reducerii poluării, decât spre încasarea acestora, fiind necesară majorarea pe parcurs a nivelului plăților și taxelor pentru a asigura rolul lor stimulat.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege are drept scop de a asigura: reducerea poluării mediului; crearea unui sistem de activitate economică în care devine neconvenabilă cauzarea oricărei daune/prejudiciu mediului; reducerea cantității emisiilor și deversărilor de poluanți; diminuarea formării deșeurilor; utilizarea rațională a resurselor naturale; constituirea fondurilor destinate finanțării proiectelor în domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și gestionării durabile a resurselor naturale.

Totodată, proiectul vizează revizuirea plăților și taxelor de mediu existente: a) plata pentru emisiile de poluanți ale surselor staționare; b) plata pentru deversările de poluanți cu apele uzate; c) plata pentru depozitarea deșeurilor; d) taxa pentru mărfurile care, în procesul utilizării cauzează poluarea mediului; și e) taxele pentru resursele naturale.

De asemenea, proiectul include noi taxe pentru poluare: a) taxa de carbon; b) taxe pentru neatingerea ȋntelilor de colectare/reciclare a deșeurilor de ambalaje, baterii și acumulatori, anvelope uzate, uleiuri uzate, echipamente electrice și electronice; și c) taxa pe produs pentru produsele din plastic de unică folosință.

Proiectul de lege determină clar subiecții, obiectul, cotele plăților și taxelor de mediu, precum și modalitatea de calcul, declarare, achitare și control asupra încasării acestora.

Printre obiectivele proiectului putem enumera:

a) consolidarea sistemului de plăți pentru poluarea mediului, a taxele pentru poluare și a taxele pentru utilizarea resurselor naturale;

b) simplificarea modalității de calcul a plăților pentru emisiile și deversările de poluanți;

c) corelarea plăților și taxelor de mediu cu noul sistem de autorizare reglement de Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale;

d) stabilirea prețului pentru emisiile de CO₂ (taxa de carbon) în conformitate cu art. 56 alin. (3) al Legii nr. 74/2024 privind acțiunile climatice;

e) îmbunătățirea sistemului de taxare prin aplicarea taxei pentru neatingerea ȋntelilor de colectare/reciclare a deșeurilor de ambalaje, baterii și acumulatori, echipamente electrice și electronice, uleiuri uzate și anvelope uzate;

f) reducerea plasticului de unică folosință prin instituirea taxei pe produs.

Proiectul de lege prevede instituirea unei taxe pe produs pentru anumite produse din plastic de unică folosință, în conformitate cu principiul „poluatorul plătește”, consacrat la art. 191 alin. (2) din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene și reflectat în legislația europeană privind gestionarea deșeurilor și economia circulară. Scopul principal al taxei este internalizarea costurilor de mediu și a costurilor de gestionare a deșeurilor generate pe parcursul întregului ciclu de viață al produselor, precum și crearea unui stimulent economic pentru reducerea consumului de produse de unică folosință și substituirea acestora cu alternative reutilizabile sau cu impact redus asupra mediului.

Directiva (UE) 2019/904 privind reducerea impactului anumitor produse din plastic de unică folosință stabilește obligații minime pentru producători prin intermediul schemelor de responsabilitate extinsă a producătorului, inclusiv acoperirea costurilor de colectare, transport, tratare a deșeurilor, curățare a deșeurilor abandonate și măsuri de sensibilizare. Totodată, directiva nu limitează competența statelor de a adopta instrumente economice suplimentare pentru atingerea obiectivelor de prevenire a generării deșeurilor și reducere a consumului de produse de unică folosință. Dimpotrivă, art. 4 al Directivei (UE) 2019/904, precum și art. 14 al Directivei 2008/98/CE privind deșeurile, permit și încurajează statele membre să utilizeze instrumente economice, inclusiv taxe, contribuții sau alte măsuri financiare, pentru a asigura atingerea obiectivelor de reducere a consumului și de tranziție către modele circulare de

producție și consum.

În acest context, taxa pe produs nu reprezintă o duplicare a obligațiilor REP, ci un instrument economic distinct, cu funcții complementare. În timp ce REP urmărește finanțarea costurilor operaționale aferente gestionării deșeurilor după consum, taxa pe produs urmărește internalizarea costurilor externe de mediu care nu sunt integral acoperite prin mecanismele REP, stimularea prevenirii generării deșeurilor și orientarea comportamentului producătorilor și consumatorilor către alternative mai sustenabile. Această abordare este compatibilă cu practica mai multor state membre ale Uniunii Europene, care aplică simultan obligații REP și instrumente fiscale asupra anumitor produse din plastic de unică folosință.

În conformitate cu principiile proporționalității, eficienței economice și evitării supracompensării costurilor, proiectul de lege prevede mecanisme destinate să asigure că, aceeași categorie de costuri nu este taxată de mai multe ori. Astfel, la stabilirea domeniului de aplicare și a cotelor taxei s-a avut în vedere delimitarea dintre costurile acoperite prin sistemele REP și obiectivele fiscale ale instrumentului. În cazul produselor, care fac obiectul sistemului de depozit pentru ambalaje instituit în temeiul art. 54¹–54⁴ din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, componenta de ambalaj gestionată prin sistemul de depozit este exclusă de la aplicarea taxei, evitându-se astfel dubla impunere a acelorași obligații de colectare și reciclare.

Prin urmare, taxa pe produs și obligațiile REP nu se exclud reciproc, ci operează complementar, în conformitate cu modelul promovat de legislația Uniunii Europene. REP asigură finanțarea gestionării deșeurilor generate, iar taxa pe produs contribuie la reducerea consumului de produse cu impact ridicat asupra mediului, la internalizarea costurilor externe și la promovarea obiectivelor de economie circulară și prevenire a generării deșeurilor. Această abordare este în deplină concordanță cu principiile consacrate de Directiva-cadru privind deșeurile 2008/98/CE, Directiva (UE) 2019/904 și Pactul Verde European.

O componentă esențială a fundamentării proiectului de lege o reprezintă modelul de stabilire și ajustare a nivelului cotelor plăților și taxelor prevăzute de acesta. Revizuirea cotelor plăților pentru emisiile de poluanți în aerul atmosferic de la sursele staționare și pentru deversările de poluanți cu apele uzate se bazează pe principiul potrivit căruia aceste plăți constituie instrumente economice de mediu, al căror efect de descurajare a poluării depinde de valoarea lor reală, și nu de cea nominală.

Spre deosebire de analiza expusă mai sus la pct. 2.2, care reflectă erodarea cumulată a normativelor de la instituirea acestora prin Legea nr. 1540/1998, fundamentarea majorării propuse se raportează la ultima ajustare a normativelor de plată, operată în anul 2020 prin creșterea acestora cu 20%. Raportarea la reperul anului 2020, cea mai recentă ajustare a cotelor, asigură o argumentare prudentă și verificabilă a nivelului propus și demonstrează că pierderea valorii reale a normativelor a continuat inclusiv ulterior acestei ajustări.

Conform datelor BNS, indicele cumulativ al prețurilor de consum (IPC) pentru perioada cuprinsă între ajustarea din anul 2020 și prezent constituie 185,36%, echivalentul unei inflații cumulate de circa 85,36% și al unui factor de multiplicare a prețurilor de aproximativ 1,85 ori. În consecință, valoarea reală a normativelor stabilite în anul 2020 s-a redus la aproximativ 54% din nivelul lor inițial, ceea ce corespunde unei pierderi de circa 46% din capacitatea de descurajare economică. Pentru simpla restabilire a valorii reale deținute în anul 2020, normativele ar necesita o majorare de 85,36% (echivalentă aplicării unui coeficient de aproximativ 1,85).

Prin urmare, majorarea cotelor plăților pentru emisiile de poluanți în aerul atmosferic de la sursele staționare și pentru deversările de poluanți cu apele uzate nu reprezintă o creștere reală a sarcinii economice peste nivelul stabilit anterior de legiuitor, dar într-o primă etapă, recuperarea valorii erodate de inflație începând cu anul 2020.

Un element nou al proiectului de lege constituie instituirea unui mecanism de indexare anuală a cotelor plăților și taxelor de mediu la rata medie anuală a inflației. Mecanismul răspunde cauzei structurale care a determinat erodarea normativelor stabilite prin Legea nr. 1540/1998 prin absența regulilor de actualizare, din cauza căreia, în lipsa unor intervenții

legislative punctuale (operate o singură dată, în anul 2020), valoarea reală a plăților s-a depreciat continuu. Prin ancorarea ajustării de un indicator obiectiv, verificabil și public, rata medie anuală a inflației calculată de BNS, proiectul urmărește menținerea în timp a efectului de descurajare a poluării, fără a mai depinde de revizuirii discreționare și tardive.

Formula de indexare a fost concepută pentru a corela două obiective: pe de o parte, păstrarea valorii reale a plăților și taxelor și, pe de altă parte, predictibilitatea și protejarea operatorilor economici împotriva unor creșteri bruște ale sarcinii de conformare în anii marcați de episoade inflaționiste atipice. În acest scop, ajustarea anuală este plafonată la 5%: atunci când rata medie anuală a inflației din anul precedent depășește acest prag, majorarea se aplică în limita de 5%, astfel încât evoluția anuală să rămână previzibilă și suportabilă, iar planificarea bugetară și investițională a întreprinderilor să nu fie afectată de variații imprevizibile. Atunci când inflația se situează sub prag, cotele se majorează exact cu rata înregistrată, iar în condiții de deflație sau de stabilitate a prețurilor cotele rămân neschimbate.

Un alt element nou al proiectului de lege este coeficientul de complexitate, prevăzut ca element de ajustare a plății, care reflectă gradul de complexitate a proceselor de monitorizare și epurare, determinat în funcție de numărul substanțelor poluante deversate cu apele uzate. La aplicarea acestuia se va ține cont de nivelul performanței stației de epurare, de gradul de conformare cu valorile-limită de emisie în ape, precum și de complexitatea proceselor de monitorizare și epurare implementate de operator. Astfel, aplicarea unui acestui coeficient are rolul de a evita situațiile în care operatorii care investesc în tehnologii moderne, monitorizare extinsă și epurare avansată suportă sarcini financiare mai mari decât operatorii care utilizează tehnologii mai puțin performante și monitorizează un număr redus de parametri.

De asemenea, proiectul de lege instituie mecanismul de finanțare condiționată din Fondul Național pentru Mediu (FNM) pentru investiții eligibile în decarbonizarea proceselor industriale la o instalație gestionată sau controlată de operator. Mecanismul respectiv, nu reprezintă o reducere care să diminueze baza impozabilă a taxei de carbon.

Astfel, operatorul achită integral taxa de carbon, iar finanțarea din FNM operează ca instrument distinct de rambursare parțială a costurilor investiționale. Eligibilitatea este limitată la operatorii de instalații staționare, care desfășoară activități specificate în anexa nr. 1 la Legea nr. 74/2024 și realizează investiții eligibile în decarbonizarea proceselor industriale la o instalație gestionată sau controlată de operator.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Nu este aplicabil.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Proiectul de lege păstrează structura instituțională actuală, fiind determinate explicit rolurile și responsabilitățile fiecărei instituții:

- Ministerul Mediului va avea un rol de reglementare mai complex, urmând să elaboreze cadrul normativ secundar ce vizează mecanismele de aplicare a plăților și taxelor de mediu, precum și formularele dărilor de seamă.

- Inspectoratul pentru Protecția Mediului va dobândi responsabilități extinse de control, nu doar pentru plățile privind emisiile și deversările de poluanți și eliminarea prin depozitare a deșeurilor, dar și pentru taxa de carbon și taxele pentru neatingerea țintelor de colectare/reciclare a deșeurilor de ambalaje, baterii și acumulatori, anvelope uzate, uleiuri uzate, echipamente electrice și electronice. Exercițarea eficientă a acestor atribuții presupune consolidarea capacității de control prin instruirea personalului în domeniul noilor taxe pentru poluare.

- Serviciul Fiscal de Stat (SFS) rămâne autoritatea principală de evidență, urmărire a restanțelor și aplicare a măsurilor de executare silită pentru toate categoriile de plăți și taxe de mediu. Implementarea raportării electronice obligatorii va necesita actualizarea sistemelor

informatice ale SFS pentru a gestiona noile formulare de raportare. Totodată, SFS va avea funcția de control asupra corectitudinii calculului și plenitudinii virării la buget a taxei pe produs pentru produsele din plastic de unică folosință, a taxei pentru mărfurile care, în procesul utilizării cauzează poluarea mediului și a taxelor pentru utilizarea resurselor naturale, pentru ultimele două taxe această funcție fiind exercitată și în prezent.

- Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei” păstrează atribuțiile de elaborare a normelor de extragere și/sau utilizare a apei, iar controlul asupra cantității de apă extrasă se va efectua în continuare de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului.

- Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi vor beneficia de alocări bugetare extinse față de actualul mecanism: 30% din plățile pentru emisii și deversări de poluanți și a plății pentru eliminarea prin depozitare a deșeurilor, 30% din taxa pe produs pentru produsele din plastic de unică folosință, 50% din taxa pentru apă, 100% din taxa pentru extragerea mineralelor utile și taxa pentru folosirea subsolului. Acestea vor contribui la finanțarea proiectelor în domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și gestionării durabile a resurselor naturale.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Proiectul de lege introduce instrumente economice de mediu suplimentare față de Legea nr. 1540/1998, extinzând baza de impozitare și majorând cotele plăților și taxelor în mod gradual. Principalele surse noi de venituri bugetare din plățile și taxele ce urmează a fi reglementate sunt:

- *Taxa de carbon*: instituie o taxă de 80 lei/tonă CO₂ echivalent în 2027, cu creșteri anuale până la 400 lei/tonă CO₂ echivalent în 2030. Această taxă vizează operatorii de instalații staționare, operatorii de aeronave și companiile de transport maritim, care desfășoară activități prevăzute în anexa nr. 1 la Legea nr. 74/2024 privind acțiunile climatice.

La etapa inițială, se propune aplicarea unei taxe de carbon în valoare de 80 lei pentru o tonă de CO₂ echivalent, nivel stabilit gradual și predictibil, semnificativ inferior prețului certificatelor de emisii aplicat în cadrul Sistemului Uniunii Europene de Comercializare a Certificatelor de Emisii. Stabilirea unui nivel redus al taxei în perioada inițială are drept scop facilitarea adaptării treptate a operatorilor economici la mecanismele de stabilire a prețului carbonului și reducerea riscului unor impacturi economice majore asupra competitivității întreprinderilor.

Impactul asupra bugetului de stat va depinde de volumul emisiilor raportate de operatorii de instalații staționare, operatorii de aeronave și companiile de transport maritim și de dinamica reducerii acestora în timp.

Costurile administrative aferente implementării mecanismului sunt estimate ca fiind limitate, având în vedere că Republica Moldova dispune deja de cadrul normativ și instituțional pentru monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de gaze cu efect de seră (MRV). Astfel, introducerea taxei de carbon va valorifica infrastructura instituțională existentă, fără necesitatea creării unor sisteme administrative complexe suplimentare.

- *Taxa pe produs pentru produsele din plastic de unică folosință*: cotele variază de la 0,5 lei/kg (pachete și folii) până la 87 lei/kg (baloane), cu creșteri graduale din 2027 până în 2031.

- *Taxele pentru neatingerea țintelor de colectare/reciclare a deșeurilor pentru produsele supuse REP*: reprezintă o taxă cu rol coercitiv aplicată subiecților legii pentru neatingerea țintelor de colectare/reciclare a deșeurilor de ambalaje, anvelope uzate, baterii și acumulatori, deșeuri de echipamente electrice și electronice și uleiuri uzate.

- *Plățile pentru emisiile de poluanți în aerul atmosferic de la sursele staționare și deversările de poluanți cu apele uzate*: au fost revizuite semnificativ față de nivelul actual, fiind majorate de aproximativ 1,85. Fundamentarea majorării propuse a fost raportată la ultima ajustare a normativelor de plată, operată în anul 2020 prin creșterea acestora cu 20%.

- *Taxele pentru utilizarea resurselor naturale*: includ - taxa pentru apă, taxa pentru extragerea mineralelor utile și taxa pentru folosirea subsolului. Aceste taxe nu sunt nou-introduse, dar se regăsesc în Codul fiscal (Titlul VIII) și sunt preluate în proiectul de lege fără

modificări substanțiale ale cotelor sau ale bazei de impozitare. Scopul preluării acestor taxe constă în consolidarea sistemului plăților și taxelor de mediu într-un singur act normativ. Cotele taxei pentru apă sunt revizuite cu creștere graduală față de actuala taxare din Codul fiscal.

Totodată, proiectul de lege stabilește o distribuție echilibrată a veniturilor din plățile și taxele de mediu între bugetul de stat și bugetele locale de nivelul întâi:

- Plățile pentru emisii și deversări de poluați și plata pentru depozitarea deșeurilor: 70% la bugetul de stat și 30% la bugetele locale de nivelul întâi;
- Taxa pe produs pentru produsele din plastic de unică folosință: 70% la bugetul de stat și 30% la bugete locale nivelul întâi;
- Taxa de carbon, taxa pentru mărfurile care, în procesul utilizării cauzează poluarea mediului și taxele pentru neatingerea țintelor de colectare/reciclare a deșeurilor pentru produsele supuse REP (ambalaje, anvelope uzate, baterii și acumulatori, echipamente electrice și electronice, uleiuri uzate): 100% la bugetul de stat;
- Taxa pentru apă: 50% la bugetul de stat și 50% la bugetele locale nivelul întâi;
- Taxa pentru extragerea mineralelor utile și taxa pentru folosirea subsolului: 100% la bugetele locale nivelul întâi.

O prevedere esențială a proiectului, cu impact financiar structural constă în modalitatea de alocare a mijloacelor financiare, astfel încât toate veniturile din plățile și taxele de mediu vărsate la bugetul de stat se direcționează spre FNM, pentru finanțarea proiectelor de protecție a mediului, schimbări climatice și gestionare durabilă a resurselor naturale, iar veniturile vărsate la bugetele locale de nivelul întâi se direcționează spre proiecte de mediu.

Această abordare are ca scop declanșarea unui efect financiar circular pozitiv: taxele colectate de la poluatori finanțează direct reducerea poluării. Spre deosebire de un sistem în care veniturile de mediu intră în fondul general bugetar (și pot fi realocate oricând), mecanismul FNM asigură predictibilitatea finanțării proiectelor de mediu și transparența utilizării resurselor colectate. Modelul este asemănător cu bunele practici în UE, precum România, Lituania Letonia.

Ținând cont de scopul proiectului de lege, taxele și plățile nu urmăresc acumularea veniturilor bugetare, dar au ca obiectiv descurajarea poluării mediului și utilizarea rațională a resurselor naturale. Deși obiectivul principal al proiectului de lege nu este unul fiscal, instrumentele propuse vor genera, inevitabil, venituri bugetare.

Practica statelor baltice (Lituania, Letonia, Estonia) - demonstrează că reformele similare de modernizare/actualizare a plăților și taxelor de mediu generează, pe termen mediu (3-5 ani), o creștere semnificativă a veniturilor bugetare, nu ca urmare a sporirii numărului poluatorilor, ci ca urmare a actualizării cotelor la valori cu efect descurajator real. În Lituania, veniturile din plățile și taxele de mediu au crescut cu aproximativ 30–40% în primii 3 ani după majorarea cotelor, fără efecte adverse semnificative asupra creșterii economice, ca urmare a implementării graduale a acestora.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul de lege are impact asupra diferitor categorii de operatori economici, cu intensitate variabilă în funcție de profilul de activitate, dimensiunea întreprinderii și amplasarea geografică:

- *operatorii* a căror activitate se încadrează în lista activităților din anexele nr. 1 și nr. 2 la Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale, care dețin autorizație integrată de mediu sau autorizație de mediu precum și *operatorii* economici care dețin autorizație de emisie a poluanților în atmosferă de la surse fixe (pe perioada valabilității acesteia) - sunt subiecții plăților pentru emisii de poluanți în aerul atmosferic de la surse staționare. Totodată, *operatorii* a căror activitate economică implică folosința specială a apei, efectuată în baza autorizației de mediu pentru folosința specială a apei, eliberată în temeiul Legii apelor nr. 272/2011, autorizației integrate de mediu sau autorizației de mediu, emise în conformitate cu Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale - sunt subiecții plății pentru deversările de poluanți cu

apele uzate. Majorarea cotelor plăților va genera costuri de conformare suplimentare, cu efect de stimulare a investițiilor în utilaje orientate spre reducerea poluării;

- *instalațiile de eliminare prin depozitare a deșeurilor*, care dețin autorizație integrată de mediu sau a autorizație de mediu - sunt supuși plății pentru eliminarea prin depozitare a deșeurilor, cu cote care variază între 600–1500 lei/tonă, aplicabile începând cu data punerii în funcțiune a sistemului de managementului integrat a deșeurilor în regiunile de management a deșeurilor stabilite la art. 11 alin. (2) al Legii nr. 209/2016 privind deșeurile;

- *operatorii de instalații staționare, operatorii de aeronave și companiile de transport maritim*, care desfășoară activități prevăzute în anexa nr. 1 la Legea nr. 74/2024 privind acțiunile climatice - reprezintă subiecți ai taxei de carbon. Cota inițială (80 lei/tonă CO₂ echivalent în 2027 este stabilită la un nivel, care nu generează șocuri economice, urmând o creștere graduală până la 400 lei/tonă CO₂ echivalent în 2030). Implementarea graduală a taxei va permite agenților economici să-și planifice investițiile necesare pentru creșterea eficienței energetice, modernizarea tehnologiilor și reducerea emisiilor de GES, contribuind astfel la diminuarea costurilor de conformare pe termen mediu și lung;

- *sistemele colective și sistemele individuale*, care desfășoară activități de implementare a REP pentru ambalaje, anvelope uzate, baterii și acumulatori, echipamente electrice și electronice și uleiuri uzate. Taxa se aplică exclusiv pentru cantitățile de deșeuri pentru care nu s-au atins țintele de colectare/reciclare, creând astfel un stimulent financiar direct pentru conformarea cu obiectivele REP. Subiecții care ating țintele de colectare/reciclare sunt scutiți integral de taxă;

- *producătorii și importatorii de mărfuri care, în procesul utilizării cauzează poluarea mediului* - cu cote procentuale cuprinse între 0,6% și 3,6% din valoarea mărfurilor. Această categorie corespunde unui mecanism existent în Legea nr. 1540/1998;

- *producătorii și importatorii de produse din plastic de unică folosință* – reprezintă o categorie nouă de subiecți, afectați de taxa pe produs. Cotele (de ex: 0,5 lei/kg (pachete și folii) până la 87 lei/kg (baloane), vizează descurajarea utilizării plasticului de unică folosință;

- *beneficiarii subsolului și utilizării resurselor naturale/extragerii de apă* – reprezintă subiecți ai taxelor pentru utilizarea resurselor naturale, cu impact moderat, dat fiind că aceste taxe există și actualmente, cu o creștere graduală a taxei pentru apă până în anul 2031.

De menționat faptul că, comparativ cu întreprinderile mari (care dețin instalații de producție intensivă generatoare poluanți), IMM-urile nu sunt disproporționat afectate, întrucât obligațiile fiscale sunt corelate cu cantitatea substanțelor poluante, dar nu cu dimensiunea întreprinderii.

Totodată, impactul direct asupra operatorilor economici include plata efectivă a taxelor și plăților de mediu, care pentru unele din acestea vor crește față de nivelul actual prin majorarea cotelor, precum și introducerea de noi taxe de mediu. De asemenea, creșterile sunt graduale și previzibile, permițând planificarea bugetară la nivel de întreprindere.

Ca aspecte de investiții, introducerea noilor taxe de mediu, precum și majorarea cotelor pentru unele din acestea, urmărește modernizarea tehnologică, cu scopul de micșorare a emisiilor și deversărilor substanțelor poluante sub valorile-limită, diminuarea deșeurilor și, implicit, acestea condiționează reducerea plăților și taxelor datorate.

4.4. Impactul social

Proiectul de lege produce efecte sociale indirecte, prin impactul asupra calității mediului, costului produselor de consum și distribuției veniturilor publice. Principalele grupuri care pot fi afectate sunt:

- populația generală - beneficiarul principal, prin reducerea poluării aerului, apelor și solului, micșorarea cantității deșeurilor depozitate și în consecință, vor avea efecte benefice asupra sănătății și calității vieții populației pe termen mediu și lung;

- consumatorii de produse din plastic de unică folosință - pot suporta indirect o creștere a prețurilor, ca urmare a transferului taxei pe produs în prețul final. Impactul poate fi mai pronunțat asupra consumatorilor cu venituri reduse, care alocă o pondere mai mare din venit

produselor de consum curent; - locuitorii din zone cu activitate industrială intensivă - care sunt beneficiarii direcți ai reducerii emisiilor industriale, prin stimulentele fiscale al coeficienților de multiplicare (x5) pentru depășirea valorilor-limită de emisie; - populația vulnerabilă și grupurile sociale defavorizate - taxele și plățile introduse prin proiect nu vizează direct servicii sociale sau bunuri de primă necesitate, însă acestea prezintă un risc de impact mai pronunțat prin prețuri mai ridicate la anumite produse (de ex: produse din plastic de unică folosință, produse chimice). Aceste efecte pot fi atenuate de caracterul gradual al majorării cotelor plăților și taxelor și de posibilitatea substituirii cu produse alternative.
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
Nu este aplicabil.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Prevederile propuse vizează reglementarea cadrului juridic privind plățile și taxele de mediu, fără a introduce dispoziții care să stabilească diferențieri, tratamente preferențiale sau restricții bazate pe criteriul de gen.
4.5. Impactul asupra mediului
Proiectul de lege nu generează riscuri directe de impact negativ asupra mediului, iar riscuri indirecte identificate sunt limitate, de exemplu: - riscul de relocalizare a activităților poluante - teoretic, un operator al instalației industriale ar putea transfera activitatea în afara Republicii Moldova pentru a evita achitarea plăților pentru poluare. Acest risc este diminuat de faptul că mărimea cotelor propuse rămân semnificativ sub nivelurile europene; - riscul de depozitare ilegală a deșeurilor ca răspuns la plata pentru eliminarea prin depozitare a deșeurilor - introducerea plății respective ar putea stimula, în lipsa unei supravegheri adecvate, creșterea depozitării ilegale. Însă, aplicarea plății, va avea un caracter tranzitoriu și se va realiza odată cu punerea în funcțiune a sistemului de managementului integrat a deșeurilor în regiunile de management a deșeurilor. În ansamblu, evaluarea riscurilor de impact negativ asupra mediului confirmă că proiectul nu creează presiuni ecologice noi, ci reduce presiunile existente prin mecanisme economice coerente.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Proiectul de lege nu include prevederi de aliniere a legislației naționale la legislația Uniunii Europene.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Nu este aplicabil.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
Pentru asigurarea respectării prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul despre inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege a fost plasat pe pagina particip.gov.md, la link-ul - https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/15747. De asemenea, Ministerul Mediului a organizat consultări publice asupra proiectului de lege - https://mediu.gov.md/index.php/ro/comunicate-de-presa/consultari-publice-privind-reformarea-politicilor-de-mediu-republica-moldova
7. Concluziile expertizelor
Proiectul de lege urmează a fi remis Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizei anticorupție, conform prevederilor art. 36 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele

normative.

De asemenea, proiectul de lege urmează a fi remis Ministerului Justiției pentru efectuarea expertizei juridice, conform prevederilor art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul de lege vine să înlocuiască Legea nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului. Totodată, acesta include taxele pentru resursele naturale, reglementate în prezent de Titlul VIII din Codul fiscal nr. 1163/1997 și care urmează a fi abrogate.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ, urmează a fi elaborat și aprobat Ordinul ministrului mediului cu privire la aprobarea formularelor dării de seamă, modul de completare a acestora și Instrucțiunea privind modul de calculare și achitare a plăților și taxelor de mediu.

Ministru

Gheorghe HAJDER